

MAKA ABESIN- SKE DELEGA- CIJE V ŽENEVI

Anglija popuša v borbi
proti bivšemu cesar-
ju Abesinije

LITVINOV OSVR- KAL ITALIJO

Ženeva, 23. sept. — Vsa zna-
menja kažejo, da bo abesinska
delegacija obdržala sedež v skup-
ščini Lige narodov, ker je An-
glija odnehala v svoji kampanji,
da se delegacija izključi. Vpra-
šanje, ali naj skupščina odobri
poenoteno abesinskih delegatov,
ki najbrj predloženo v odločitev
svetovnemu razsodišču.

Italija je odpoklicala svoje re-
presentante, da tako pokaže svo-
je nezadovoljnost napram Ligi
narodov, toda Anglijo to očivid-
no ne vznemirja in se ne briga,
ali je italijanska delegacija na-
znanja na seji ali ne. Edino
Francija se vztraja v svoji kam-
panji proti bivšemu abesinske-
mu cesarju Selassieju, ki ima u-
panje, da bo končno izvojeval
voj, dasi je situacija zadnje so-
boto kazala drugače.

Poverilni odbor je včeraj na-
manil, da bo vprašal svetovno
sodišče, naj razsodi, ali ima abe-
sinska delegacija pravico sedeža
v skupščini. Dalje je vprašal za
navet, ali naj se abesinska de-
legacija izključi toliko časa, da
bo svetovno razsodišče podalo
svoj odlok. Juristi so razprav-
ljali o tej zadevi več ur in pozne-
je se je izvedelo, da je večina
med njih proti izključitvi abe-
sinske delegacije iz skupščine
Lige narodov.

Haile Selassie je naslovil noto
povelje odboru, v kateri je
zahteval zaslisanje in pojasnilo,
kdo so tisti, ki mu zanikajo pra-
vico izdajanja povelja. Isto
vprašanje je stavil odboru repre-
sentant Nove Zelandije, a ni do-
bil odgovora. Maksim Litvinov,
sovjetski komisar za zunanje za-
veze, se je pridružil reprezentan-
tu Nove Zelandije in vprašal za-
stopnike drugih držav, zakaj so
se sploh zbrali v Ženevi, če nihče
ne oporeka zahtevam bivšega ce-
sarja Abesinije.

Litvinov se je odločno izrekel
proti izključitvi abesinske dele-
gacije. Okrtačil je reprezentante,
ki hočejo z izključitvijo dele-
gacije ugoditi Italiji, ki ni zastopa-
na na konferenci. Navzočnost
italijanskih delegatov se njemu
sploh ne zdi potrebna.

Litvinova je razkazilo tudi sta-
lišče francoske vlade, ker je bil
informiran, da namerava organi-
zirati lokarno konferenco brez
sodelovanja Sovjetske unije, če-
prav so naciji srdito napadali
boljševike na svoji konvenciji v
Nurembergu. Po mnenju sovjet-
skega zunanjega komisarja
Francija nastopa v tej zadevi,
kakor da ne bi bila podpisala pak-
ta vzajemne vojaške pomoči z
moskovsko vlado.

Francija dala Si- riji neodvisnost

Pariz, 23. sept. — Včeraj je bi-
la podpisana pogodba med Fran-
cijo in Sirijo (del bivše Turčije)
v Mali Aziji. Na podlagi te po-
gode se je Francija odrekla na-
daljnemu mandatu nad Sirijo in
Sirija je odsej svobodna re-
publika, ki lahko voli lastno vla-
do in dobi predstavnstvo v Ligi
narodov. V Siriji, ki šteje tri
milijone prebivalcev, prevladu-
jejo Arabci, politična sila v tem
momentu so pa nacionalisti, ki se
zadnja leta vodili živahno
borbo za svobodo. Glavno mesto
Sirije — katera meji na jugu s
Palestino, na severu z novo Tur-
čijo in na vzhodu z Irakom (Me-
sopotamija) — je znano biblij-
sko mesto Damask.

Nova italijanska ofenziva v Afriki

Podjarmljenje vse Abe-
sinije je cilj

Rim, 23. sept. — Nova vojaška
ekspedicija je bila organizirana
v Addis Ababi, ki bo odkorakala
proti Goreju, Abesinija, kakor
hitro bodo prenehali deževni na-
livi. Ta bo skušala zatreti odpor
domačinov, ki še vedno trdijo, da
obstoja abesinska vlada v tem
delu Abesinije, ki lahko imenuje
svoje delegate, da jo represen-
tirajo v Ženevi.

Tu prevladuje mnenje, da bo
Liga narodov morala priznati
italijanski režim v Abesiniji, ko
bo v novem glavnem mestu abe-
siniske vlade zavihrala italijan-
ska zastava. To bo dokaz, da je
Italija podjarmila vso Abesinijo.
Medtem se italijanska delega-
cija, kateri načeljuje baron Pom-
pe Aloisi, pripravlja na odhod v
Ženevo. Tja bo odšla kakor hitro
bo abesinska delegacija izključe-
na iz skupščine Lige narodov in
je uverjena, da se bo to tudi zgo-
dilo.

Komunisti v dvojni vlogi, pravi Thomas

Radi bi volili Browder-
ja in izvolili Roosevelta!

Washington, D. C., 23. sept. —
Norman Thomas, socialistični
kandidat za predsednika, je vče-
raj v svojem govoru pred 300
člani National Press kluba, ob-
tožil komuniste, da igrajo dvo-
jno vlogo v letošnji volilni kam-
panji. Agitirajo za svojega kan-
didata Browderja, istočasno bi pa
radi videli, da je Roosevelt po-
novno izvoljen. Komunistično
glasilo v Združenih drža-
vah Daily Worker srmežljivo
meče polube na Roosevelta.

"Komunisti so presenetljivo
izpremenili svoje stališče v zad-
njih dveh letih napram Roose-
veltu", je rekel Thomas. "Letos
imajo novo taktiko. Roosevelta
podpirajo z levo roko, dočim z
desnico agitirajo za svojega kan-
didata Browderja. Za to ni treba
nobenih dokazovanj s tajnimi
dokumenti. Tako je!"

Thomas je bil vprašan, kaj je
razlika med socializmom in ko-
munizmom. "Moj spor s komu-
nizmom je v glavnem ta, ker za-
tira civilne svobodščine", je od-
govoril. Nato je Thomas kritizir-
al zadnji proces proti Trockije-
vim boljševikom v Moskvi in
eksekucije teh boljševikov. Te
eksekucije je Thomas imenoval
navadne umore.

Ko so Thomasa vprašali, kdo
bo letos izvoljen, je odgovoril,
da bo zelo presenečen, če ne bo
izvoljen Roosevelt, ampak potem
pride nova depresija, iz katere
se lahko razvije fašizem, če se
ameriško ljudstvo ne zateče k
socialistični kooperativni družbi.

Thomas je ostro mikastil Lan-
dona, Lemkeja, coughlinovce in
townsendovce ter new deal, od
katerega pa ni več dosti ostalo
in Rooseveltova administracija
danes operira na veri, upanju in
dobrodelnosti — večinoma na do-
brodelnosti, katero plačujejo
davkoplačevalci.

Korporacije financirajo teroristične aktivnosti

San Francisco, Cal. — Evi-
denca, da uradniki velikih kor-
poracij financirajo teroristične
aktivnosti vigilanov, je prišla
v roke tukajšnje podružnice U-
nije za ameriške civilne svo-
bodščine. Lista z imeni vigilan-
tov in vso, ki so jo prejeli od
korporacij, je bila izročena dr-
žavnemu pravdniku U. B. Web-
bu s pozivom, naj odredi prose-
kucijo. Vigilantje terorizirajo
poljedelske delavce, ki so šli v
boj za pravico organiziranja in
zvišanje meze.

MINNESOTSKI GOVERNER MOBI- LIZIRAL MILICO

Stavke v Minneapolisu
izzvale kritično
situacijo

VEČ O S E B RANJE- NIH V IZGREDIH

Minneapolis, Minn., 23. sept.
— Governor Hjalmar Petersen
je sinoči odredil mobilizacijo dr-
žavne milice, da ustavi izgrede v
zvezi s stavko v mlinih in dru-
gih podjetjih, zaeno pa je pozval
voditelje stavke na konferenco z
namenom, da vzpostavi red in
mir brez pomoči oborožene sile.

Skupina petih moških je vče-
raj ugrabila stavkarja Eltona
Larsona, katerega je silovito
pretepla in potem vrgla v jarek
v bližini tovarne Archer-Daniels-
Midland Co., kjer je bila zbrana
večja množica stavkarjev. Ti so
ga pobrali in odpeljali v bolnišni-
co, potem pa so pričeli metati
kamenje in razbili so več oken v
tovarni. V izgreduh je bil obstre-
ljen neki delavec. Dva šerifaka
deputija in trije drugi so bili
tudi ranjeni v bitki.

Governor je odredil mobiliza-
cijo milice, ko ga je šerif John
Wall informiral, da ne more
vzdrževati reda s svojo oborože-
no silo. Wall je dejal, da so iz-
gredi povzročili zatvoritev več
podjetij in trgovin.

Sinoči je izbruhnil ogenj v
dveh poslopih v bližini tovarne
Archer-Daniels-Midland Co. Eno
poslopje je zgorelo do tal, dočim
so požar v drugem poslopiju po-
gasili gasilci. Avtoritete pravijo,
da so stavkarji zanetili ogenj. Ta
kompanija je morala ustavi-
ti obrat po izbruhu stavke, ki so
jo oklicali člani Flour, Feed, Ce-
real & Elevator unije, ko je druž-
ba odklonila zahteve glede zvi-
šanja meze in priznanja unije.
Stavka voznikov tovornih av-
tov traja več ko mesec dni. Tri-
inšideset trgovin je moralo za-
preti vrata zaradi te stavke. Ok-
rog 40 milijonov in žitnih skladišč
je prizadetih vsled stavke mil-
narskih delavcev.

Znanstvenik v Nem- čiji zahteva svobodo

Dresden, Nemčija, 25. sept. —
Dr. Ferdinand Sauerbruch,
znameniti nemški kirurg, je vče-
raj na tukajšnjem sestanku
nemških zdravnikov drzno na-
slovil na Hitlerjev režim zahte-
vo, naj pusti znanosti svobodne
roke, ako je noče uničiti. Obe-
nem je dr. Sauerbruch opozoril
nacijsko mladino, naj počaka a
politiko, dokler ne odraste in do-
klér ne bo zmožna delati zaključ-
kov. Dr. Sauerbruch je svaril,
da vsaka znanost je brez vred-
nosti, če ima zvezane roke.

Domače vesti

Peruškov obisk

Chicago. — Slikar Gregor Pe-
rušek je prišel v Chicago v to-
rek. Pripeljal se je s svojo ženo
in avtu, v katerega je naložil tudi
slike za razstavo v La Salle.
Njegova prva pot je bila v gl-
urad SNPJ in uredništvo, da re-
če "hello" svojim stari prijate-
ljem. Včeraj se je Perušek od-
peljal v Milwaukee, kjer je imel
opravek v tamkajšnjem umet-
nostnem muzeju, danes pa od-
potuje z vsem svojim tovorom
v La Salle, kjer bo razstava nje-
govih slik v Narodnem domu v
petek, soboto in nedeljo.

Nagla smrt pionirja

Chicago. — V sredo zjutraj
je naglo umrl John Belko, star
55 let in rojen v Črnomlju v Be-
li Krajini. Belko je po dolgih
petih letih pravkar pričel delati,
ko ga je zadela smrt. Bil je star
naseljenec in član društva Sla-
vijske št. 1 SNPJ. K temu društvu
in SNPJ je pristopil v aprilu
1904. Zapušča družino.

Iz Minnesote

V Evelethu je bil pri avtni
nezgodi ubit 20-letni Frank
Prebič, ki zapuša očeta, tri bra-
te in sedem sester. — V Hibbin-
gu je bil zaradi prehitre vožnje
z avtom obsojen 86-letni Marko
Gorshe v plačilo kazni \$100. —
V Gilbertu je umrla 28-letna Fr.
Zalar, rojena v Ameriki, ki za-
pušča moža, starše (zakonca
Mahnič), dva brata in tri sestre.

Sodišče opazilo protiunijisko firmo

Buffalo, N. Y. — Najtežji u-
darec, katerega je dobila Re-
mington-Rand Co., odkar je
pričela kampanjo, da zatre u-
nijisko gibanje, je bil odlok fe-
deralnega distriktnega sodišča,
da mora nastopiti pred federal-
nim delavskim razsodiščem, ki
jo je obtožilo kršenja Wagner-
jevega delavskega zakona. V
tovarnah te družbe, ki jih ima
v Iliou, Syracuse in Tonawandi,
N. Y., v Middletownu, Conn.,
Marietti in Norwoodu, O., je
izbruhnila stavka strojnikov in
druhih delavcev, ko je uprava
odpustila večje število delavcev
zaradi unijiskih aktivnosti. Ko
so se stavkarji pritožili pri fe-
deralnem razsodišču, da jih
kompanijski pobojniki terorizi-
rajo, je razsodišče odredilo pre-
iskavo.

Astronomi opazu- jejo novo repatico

Cambridge, Mass. — Tukajš-
nji zvezdoslovci so te dni zapo-
sleni z opazovanjem nove repa-
tice, katero je odkril astronom
Ciril Jackson v Južni Afriki.
Repatica, ki se zdaj nahaja v
konstelaciji Vodnarja, je dva-
najste velikosti in nevidna pro-
stemu očesu. Dalje imajo astro-
nomi dovolj dela z novo zvezdo,
ki se je pojavila na nebu.

ANGLIJA POKA- ZALA ROGOVE MUSSOLINIJU

"Roke proč od naše sre-
dozemske ceste!"
svari Hoare

SE NE BOJI ITALIJE

London, 23. sept. — Anglija
je sinoči prvič stisnila pest na-
pram fašistični Italiji in njene-
mu tekmovanju za gospodstvo
na Sredozemskem morju.
Sir Samuel Hoare, bivši zu-
nananji minister in zdaj minis-
ter mornarice, ki se je pravkar
vrnil iz inšpekcije angleških mor-
naričnih projektov na Sredozem-
skem morju, je resno izjavil, da
Velika Britanija bo odločno in
pod vsakimi okoliščinami ter za
vsako ceno držala svoje morna-
rične postojanke od Gibraltarja do
Sueza in bo te postojanke mo-
dernizirala ter utrdila z ozirom
na nove razmere.

Hoare je nadaljeval, da otok
Malta ostane glavno oporišče
britske bojne mornarice na Sre-
dozemskem morju; ta baza bo u-
trjena kakor zahtevajo "nove
razmere". Otok Ciper postane
drugo glavno oporišče, na kate-
rem bodo osredotočene letalske
sile Velike Britanije.

Sir Hoare je dalje rekel: "Ita-
lijske letalske sile prav nič ne
ogražajo našega stališča na Sre-
dozemskem morju. Italijanski
tisk že dalj časa namiguje, da je
prišel čas, ko Anglija mora za-
pustiti Malto in sploh umakniti
se s Sredozemskega morja. An-
glija mora vsaj povedati, kaj je
ujuna bodoča sredozemska politika.
To namigavanje je odveč. Mi
nimamo kaj povedati, ker nima-
mo nobene politike. Naša stara
politika ostane, kakršna je! To
naše stališče bomo obdržali in
branili pod vsakim pogojem in za
vsako ceno. Te moje besede niso
nobena grožnja. Zelim ostati v
prijateljsstvu z našimi sosedi ob
Sredozemskem morju, ampak ne
v lastno škodo".

Značilno dejstvo je, da je Ho-
arejevo svarilo prišlo v momentu,
ko Spanija dolži fašistično Itali-
jo, da se je ugnedila na špan-
skem otoku Mallorci s pomočjo
španskih fašističnih upornikov.
Ako bi Mussolini res osvojil ta
otok, bi resno ogražal gibraltar-
sko ožlino, ki je pod kontrolo An-
glije.

Petindvajsetletnica ameriške zračne pošte

Chicago, 23. sept. — Ameriš-
ka zračna pošta je danes stara
25 let. Dne 23. septembra 1911
je letalec Earl Ovington prvič
vzel torbo pošte v letalo na Long
Islandu in je torbo srečno dostavil
poštnemu tajniku Hitch-
cocku v Washingtonu, D. C.

Španski fašisti na- daljujejo ofenzivo

Besni napadi južnoza-
padno od Madrida

Madrid, 23. sept. — Fašisti-
čna ofenziva v okolišu Talavera
in Maqueda, južnospadno od
Madrida, se nadaljujejo z vso
beastostjo. Zdi se, da so fašisti-
ni generali zbrali skupaj vse
svoje pehotne, topniške in letal-
ske sile, kolikor jih morejo vzeti
od drugod, ter jih vrgli na to toč-
ko, da odrežejo španske ljudske
armade od glavnih cest in želez-
nic, ki vežejo Madrid z južno
Spanijo.

Španska vlada neprestano po-
šilja sveže čete v ta sektor, da
ustavi fašistični naval ne glede
na žrtve.

(Fašistične vesti iz Sevilla se
glase, da je v tej bitki padlo že
5000 mož vladne armade.)

Vlada nadalje poroča o po-
drobnostih italijanske okupacije
španskega otoka Mallorce z
dovoljenjem fašističnega pogla-
varja Franca. Italijanski dikta-
tor na tem otoku je poročnik
Rosini, ki ima enajst letal in
močno vojaško posadko. Rosini
je v nekaj dneh izpremenil Mal-
lorco v italijansko kolonijo.

Montevideo, Urugvaj, Južna
Amerika, 23. sept. — Vlada uru-
gvajske republike je včeraj pre-
trgala diplomatske vezi s špan-
sko vlado zaradi neke eksekucije
treh urugvajskih žensk v Mad-
ridu.

Oblast šerifov omejena v Penni

Državni pravdnik pod-
prl delavske orga-
nizacije

Harrisburg, Pa. — Administra-
cija governorja Earleja je za-
dala smrtni udarec stavkolom-
ski aktivnosti šerifov v indu-
strijskih okrajih, ko je general-
ni državni pravdnik Charles J.
Margiotti odločil, da je gover-
ner vrhovni mirovni uradnik v
državi, kar pomeni, da šerifi ne
smejo mobilizirati deputijev za
razbijanje stavk brez governer-
jevega dovoljenja.

Ta odlok, ki je eden najvaž-
nejših izmed vseh, kar so jih iz-
dali državni justični depart-
menti, je sledil izjavi governor-
ja Earleja, da državna milica
ne bo služila mogočnemu korpo-
racijam pri razbijanju stavk,
dokler bo on governor. Earle
je dobil v zadnjem času veliko
pritožb proti šerifom od delav-
skih unij, da izdajajo prepove-
di proti piketiranju in drugim
stavkovnim aktivnostim.

Dolga leta so šerifi v okrajih,
kjer imajo korporacije glavno
besedo, mobilizirali deputije iz
vrst kompanijskih pobožnikov,
kadar je bilo treba razbijati
stavke. Korporacije so imele
tudi svojo policijo za zatiranje
stavk, a je bila odpravljena z
zakonom, ki je bil sprejet v dr-
žavni legislaturi.

Odlok državnega pravdnika
je zlasti značilen, ker se je iz-
vedelo, da so šerifi v nekaterih
okrajih nakopili zaloge stre-
live in orožja, da bi ga gabili
proti delavcem v slučaju izbru-
ha stavk.

Delavske organizacije podprle protifašiste

New York. — Dve nadaljnji
močni delavski grupi sta se pri-
družili Ameriški ligi proti vojni
in fašizmu. To sta Ameriška učiteljska federacija in svet delav-
skih in strokovnih unij v Kenos-
hi, Wis., obe članjeni v Ameriš-
ki delavski federaciji. Organiza-
cija učiteljev ima veliko število
članov po vsej Ameriki, svet de-
lavskih in strokovnih unij v Ke-

KAMPANJA MED JEKLARSKIMI DE- LAVCI USPEŠNA

Veliko število unij usta-
novljenih v čikaškem
distriktu

KAMPANJA NA ZA- PADU

Chicago. — (FP) — Medtem,
ko državne delavske federacije
in druge delavske organizacije
obsojajo akcije eksekutivne Ame-
riške delavske federacije, ker je
suspendirala deset unij, ki so
včlanjene v Odboru za industrijsko
organizacijo, zaznamuje orga-
nizatorična kampanja med je-
klarskimi delavci v čikaškem
distriktu velike uspehe. Organi-
zatorični odbor je pravkar na-
manil, da je bilo ustanovljenih
28 novih unij v tem distriktu, ki
so že prejele čarter od Amalgam-
ate Assn. of Iron, Steel & Tin
Workers, organizacije železar-
skih in jeklarskih delavcev.

Nove unije so raztresene na
dolgi fronti, ki se vleče od vzhod-
ne Kanade do Dulutha, St. Loui-
sa in dalje v Ohio in Illinois. Med
važnejšimi jeklarskimi sindikati,
kjer so se delavci v zadnjih te-
dih organizirali, so Hamilton,
Ont., Lackawana, N. Y., Akron
in Cleveland, O., Chicago in Wash-
kegan, Ill., Kenosha in Milwau-
kee, Wis.

Najnovejša unija je bila usta-
novljena 20. septembra v Har-
veyju, čikaškem predmestju, po
zbiranju jeklarskih delavcev,
na katerem je bil glavni govornik
Van A. Bittner, vodja orga-
nizatorične kampanje v čika-
škem distriktu.

Kampanja se je sedaj razte-
nila na zapadne države: Organi-
zatorični odbor je odprl avoj
glavni urad v Rentonu, Wash.,
od koder bosta Wm. Darlymple in
Richard Francis vodila kampanjo.
Ob obrežju Pacifika od
Vancouverja, Kanada, do južne-
ga dela Californije so raztreseni
plažvi in manjše jeklarske to-
varne, v katerih delajo neorga-
nizirani delavci.

Soglasna obsodba eksekutivne
Ameriške delavske federacije,
ker je suspendirala Lewisove u-
nije, je bila izrečena na konven-
ciji Californijske delavske fede-
racije. Delegatje so obljubili pod-
poro Odboru za industrijsko or-
ganizacijo, ki je šel sedaj na de-
lo, da organizira jeklarske in žele-
zarske delavce tudi v zapadnih
državah.

Stavka kavču- karskih delavcev

Kompanija zaprla to-
varno

Akron, O., 23. sept. — Tovar-
na Goodrich Rubber Co. je mora-
la danes ustaviti obrat zaradi
"sedeče" stavke, ki je izbruh-
nila zadnji ponedeljek. Zatvorite-
v tovarne je odredil T. G. Gra-
ham, podpredsednik kompanije.

Okrog dva tisoč delavcev, ki
so prišli na delo o polnoči, je
bilo obveščenih, da tovarna ne bo
obnovila obrata, dokler ne bo
konflikt končan. Danes se bo
vršila konferenca med uradniki
United Rubber Workers unije
in zastopniki kompanije. V to-
varni, ki je pred stavko obrato-
vala noč in dan, je uposlenih
nad 10,000 delavcev.

Sherman H. Darlymple,
predsednik unije kavčukarskih
delavcev, je dejal, da se je "se-
deča" stavka pričela, ko so bili
neunionisti pozvani, da popra-
vijo stroje, kar je izvalo pro-
teste pri organiziranih delavcih.
noshi pa predstavlja 38 delavskih
organizacij v tem mestu.

Španski lojalisti postavljeni ob zid po izgubi Iruña. Fašisti enostavno pokoljejo vse nasprotni-
ke v civilni obleki. Tudi ženskam, otrokom in starčkom ne prizanašajo, toda svetovni kapitalistični
tisk ne vidi tega, marveč se zgraža le nad "barbarizmom" milice, ki se bori za demokracijo in
svobodo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LOSTNINA SLOVENSKE NARODNE
POSOPNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročniki: na Zdravna drava (vsem Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na tretje leto; na Chicago
in Clarendon \$7.50 na leto, \$1.15 na pol leta; na inozemstvo
\$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Clarendon \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nepravilnih
črkov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (fiktivni, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštne znamke.Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications
and uncorrected articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom

PROSVETA

2667-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v ogleljah, na primer (August 31, 1936), poleg vsakega
imena na naslovni strani, da vam je s tem datumom postala na-
ročnina. Ponovno jo preverite, da se vam list ne uvozi.

Nevarnost inflacije

Frank Knox, republikanski podpredsedniški kandidat, je pred kratkim rekel na volilnem shodu na vzhodu, da danes ni nobena "zavarovalna policia in nobena vloga v banki varna."

Te besede so razkačile newdealske demokrate, ki zdaj jezno udrihajo po Knoxu in ga vprašujejo, koliko varnosti je bilo za časa predsednika Hooverja, to je prva leta depresije, ko je 6000 bank in na tisoče zavarovalnih polic propadlo.

Na obeh straneh sta bluff in zavijanje. Količkovarnosti je glede polic, ne more z gotovostjo nihče nič povedati, kar se pa tiče vlog v bankah, so začasno varne. To se pravi, da so varne one vloge, ki so zavarovane po federalni vladi. Knox to ve, dasi je ignoriral federalno zavarovanje.

Fakt je, da začasno ali trenutno so zavarovane vloge v bankah varne. Ako banka zapre vrata, vlada izplača vloge in vložniki ničesar ne izgube. Knox in ostali republikanci ne morejo utajiti tega, dasi je v interesu njihove politike, da ne omenjajo tega v sedanji volilni kampanji.

Druge vprašanje pa je, koliko časa ostane sedanja vrednost polic in zavarovalnih vlog. Na to vprašanje pa ne morejo iskreno odgovoriti ne newdealski demokrate, niti republikanci. Vloga je lahko zavarovana — ni pa zavarovana njena vrednost, ker ne more biti. Naj pritisne inflacija in vloga v banki, naj bo še tako zavarovana, ne bo vredna toliko, da bi si zanjo kupil pošteno kosilo.

Rooseveltovi demokrate nas sicer zagotavljajo, da inflacije ne bo, ampak njihovo zagotavljanje je vredno prav toliko kolikor je zagotavljanje republikancev, ki so pred osmimi leti obljubovali "trajno prosperiteto s plaščancem v vsaki ponvi in z dvema avtomobiloma v vsaki garaži" — nakar je sledil največji finančni in gospodarski polom v zgodovini.

Radikali na levi sicer pravijo, da delavec ima malo denarja v bankah in torej jih inflacija ne bo dosti zadela. Tudi to je prikrivanje resnice. Težka inflacija udari vse — povzroči največje ekonomsko zmedo in lahko izkove politično in vojaško diktaturo. V državah največje povojne inflacije v Evropi je danes diktatura, čeprav ni prišla samo zaradi tega.

Inflacija je rezultat kapitalizma, propadajočega kapitalističnega gospodarstva. Ne Knox niti Roosevelt ne moreta zavarovati Amerike pred inflacijo v mejah kapitalizma. In oba — z Landonom vred — sta z majhno razliko za ohrano istega kapitalizma!

"Manjša zlo"

V državi New Yorku se je ustanovila in se podala v volilno borbo American Labor party. Ustanovila se je iz nekaterih delavskih unij in socialističnih starogardistov. Nova stranka agitira za predsednika Roosevelta — samo zanj, ne za demokrate v splošnem — in sedanjega newyorškega demokratskega gubernerja Lehmana, ki sta "manjša zlo". Landon s svojimi republikanci je "večje zlo".

Delavske federacije v mnogih državah in s temi vred neštete skupine progresivcev odobravajo Roosevelta kot "manjša zlo."

Tudi ameriški komunisti neprestano namigujejo, da Landon s svojim Hearstom in drugimi reakcionarji prinaša fašizem in valed tega mora biti letošnji volilni boj v glavnem naperjen proti Landonu. Z drugimi besedami to pomeni, da je bolje, če je spet izvoljen Roosevelt, ki je "manjša zlo."

Princip "manjšega zla" je oportunizem. Odprto povemo, da ne vemo, katero zlo je manjša in katero večja. V tem momentu se zdi, da je Rooseveltova administracija res manjša zlo — kdo nam pa more jamčiti, da to ostane jutri? Včasih se "manjša zlo" čez noč preokrene v veliko zlo za delavce. To se je zgodilo za časa Wilsona, v drugem terminu njegove administracije, ko je bil izvršen Palmerjev naval na delavske organizacije.

Mi vemo le to, da "manjša zlo" in "večje zlo" je — splošno zlo kapitalističnega izkoriščanja.

Delavci, ki si izbirajo zla, igrajo v loteriji. Morda zadenejo in morda ne. Gotovega ni nič.

Glasovi iz naselbin

Naša vinska trgatev

Canonsburg, Pa. — Članstvo kluba št. 118 J. S. Z. se opozarja, da se gotovo udeležijo klubove seje v nedeljo četrtega oktobra ob 10. dopoldne. Na tej seji bomo morali izvršiti vse priprave za vinsko trgatev, katera se bo vršila v soboto 17. oktobra.

Vinska trgatev nas spominja tistih naših presečnih časov, v katerih smo kot mladeniči in dekleta trkali sladko grozdje po domačih vinogradih. Dostikrat se spominjam veselja, ki je kipevalo po vinogradih med zblijanjem šal in veselih popevk fantov in deklet pri vinskih trgatev. Toplo jesensko sonce se vozi po visokem nebu in gleda pod seboj trumo razposajenih trgatev, ki obirajo s trt sladko grozdje.

Gospodarji si z zadovoljstvom manejo roke ter obratujejo velike stiskalnice, drugi zopet pripravljajo mogočne sode, okovane s težkimi železnimi obroči ter v nje spravljajo sladki most, da se izčisti in spremeni v rujno vince, sladko, soncu enako, ki se bo pozneje iskalo v pisanih majolkah, budilo srca in dramilo duše. To sladko vince bo potem poslano na trg, kjer se shajajo tam živeči in na službo privežani inteligenti. Ta inteligenca obstoji iz sodnika, odvetnika, notarja in treh uradnikov. Ti predstavljajo trško inteligenco, po številu dovolj veliko za posebno sobo v glavni trški gostilni. Tam za mizo ob sladkem vinu modrujejo o vseh mogočih velikih problemih, o zvezdoznanstvu in politiki, kadar jim pa sladko vince razgreje in razveže jezike, rešatajo vse svetovne probleme.

Rojaki in rojakinje te okolice se ujedno vabijo, da posetijo našo prirediteljo na 17. oktobra. Užili bomo par veselih ur med brhkimi viničkami in viničarji. Preskrbljeno bo za dobro godbo in fino postrežbo. Na veselje svidenje na 17. oktobra v dvorani društva št. 138 SNPJ! J. Koklich.

Zadeva Cankarjeve ustanove

Cleveland, O. — Odvisnoodvisna Enakopravnost trdi z dne 18. septembra, da se Frank Barbič "kaj vztrajno spotika ob prizadevanje naših naprednih društev in posameznikov, da se ustanovi delavska kulturna revija" itd. Društvo V boj št. 53 SNPJ je prispevalo za to revijo \$15 in jaz se nisem nič spotikal. Niti enemu posamezniku, niti kakemu naprednemu društvu se nisem rekel, naj se ne naroči in ne prispeva deset dolarjev za revijo. Imam pa svoje mnenje glede Cankarjeve ustanove. Nihče še ne ve, kdo bo urejeval in kontroliral to revijo.

Mary Modrijan je načelkala dolg napad na "trebušaste" socialiste, Prosveto in Molkita in urednik neodvisne Enakopravnosti ji ga je objavil. Seveda je pripisal komentar, ki je pa bil kot

ribniško rešeto, ki ne drži vode. Mary hoče biti klerikalka, toda urednik E. hoče, da bo liberalka, torej nekaj, kaj Mary ni in ne bo. Slišal sem, za gotovo pa ne vem, če je res, da je Mary obljubila gospodu fajmostru, da polde vsako nedeljo k maši, če jo drugi poroči. To je tista Mary Modrijan, za katero urednik E. jamči, da ni "šraufek" v Jagrovi katoliški mašini! Jager je pa sam priča, ker je Mary pohvalil, da je dobro "udarila" po socialistih. Ampak Jager je pozabil, da urednik neodvisne Enakopravnosti ni socialist. To si naj zapomni tudi Pirc in Debeve pri Ameriški Domovini; kadar gresta ta dva z loparjem nad socialiste, naj udrihata po nas, ki smo socialisti in ki znamo vrniti šilo za ognjilo.

Ko se je Mary Modrijan izkašljala, sem poslal tudi jaz svoj komentar k dopisu te modrijanke uredništvu Enakopravnosti. Dopis je bil v uredništvu 10. septembra zjutraj, ali na dan ga ni bilo. Kasneje sem poslal nekaj podobnega Proletarcu v Chicago. Poleg dopisa, ki sem ga poslal Enakopravnosti, je bilo na posebnem listu tudi naznanilo, da bo društvo V boj št. 53 SNPJ imelo v nedeljo dne 13. sept. sejo, a tudi to naznanilo ni bilo priobčeno. (Prosveti za sredo sem pozabil poslati, toda tukaj imajo navadno, da take stvari priobčijo, če ne pošljem jaz! Na primer Ameriška Domovina ni hotela priobčiti poziva za sejo čitalnice, ker sem ga poslal jaz. Ampak jaz nisem naročnik A. D., sem pa stalno plačani naročnik Enakopravnosti že veliko let.) Tako se je uredništvo E. maščevalo nad društvom, ki je prispevalo \$15 za Cankarjevo ustanovo. Kdo se torej spotika ob napredna društva?

Enakopravnost je priporočala Modrijanovi, naj čita Cankarjeve spise, posebno Hlapca Jerneja. Jaz sem ga čital. Delal je Jernej 40 let in ko je stari Sitar izlil, je mladi Sitar takoj zapodil od hiše hlapca Jerneja, ki je "radio" 40 let. Jaz sem naročnik Enakopravnosti menda 15 let; redno plačujem in nekoč sem prispeval tudi za tiskarske stroje. In ko je stari Sitar (Valter Grill) "izlil" pri Enakopravnosti, je njegov naslednik, mladi Sitar, vrgel moj dopis v koš, ker se je menda zbal, da bi kdo zagovarjal socializem v njegovem listu, ko on nima več poguma...

Pa še pravi, da se hočem pridružiti Pircu in ostalim. Ne jaz, bračca. Will Rogers je rekel: "Madam, moji nameni so poštenost, moj namen je, da ne pripeva deset dolarjev za revijo. Imam pa svoje mnenje glede Cankarjeve ustanove. Nihče še ne ve, kdo bo urejeval in kontroliral to revijo."

Pripomba uredništva: Upajmo, da je to zadnji dopis v tej zadevi. Ako nečemo sami razbiti tega, kar imamo in kar bi lahko imeli, tedaj, bratje, ne mečite polni pod noge Cankarjevi ustanovi, katera obeta nekaj dobrega.

Vrhnja plast. — Plutokrat premišlja, kaj naj danes obleče. — (Narisan Redfield.)

Norman Thomas v družbi dveh spremljevalcev pri rudniku v Hazletonu, Pa. Rov si je ogledal, ko je proučeval razmere med rudarji.

Zidanškovo poročilo

Sharon, Pa. — Prejel sem uradniško potrdilo, da je račun št. 850 okej. Zelo me je skrbelo, če je vse v redu. Zadnje čase so me namreč počitnice na farmah in pa še mnogo bolj razne velike proslave SNPJ po Penni precej zadržale, da nisem toliko potovanja kakor sem želel.

Zadnjič sem že menda omenil, da sem se udeležil tudi velike mladinske proslave v Pittsburghu in Universalu. To je bilo na Labor day in dva dni prej. Udeležba je bila velika in razpoloženje imenitno. Slavje je posetilo mnogo starih in mladih. Nastopili so razni govorniki, med njimi tudi predsednik SNPJ Vincent Cankar in Oskar Godina, predsednik društva 659 SNPJ iz Chicago. Vsi govorniki so poudarjali, kako velike važnosti je, da se naša mladina zavaruje pri naši organizaciji. Sploh je potrebno za vsakega našega delavca, da je član velike SNPJ. Naša mladina mora spoznati, da je očetov dom najboljši, da je materina ljubezen največja in najzanesljivejša.

Govorniki so dalje poudarjali, da SNPJ nudi svojim članom materialno in izobraževalno podporo. Poleg tega je vedno na strani delavcev v njihovih bojih za delavske pravice. SNPJ podpira unije in štrajke. Svojim članom pomaga v potrebi in nesreči. Kadar jih zadene naravna katastrofa, jim takoj priskoči na pomoč. Slovenske delavce vodi glasilo SNPJ po pravi poti. Zato pa je dolžnost vseh slovenskih delavcev, da podpirajo to organizacijo in k nji pristopajo v svojo lastno korist.

Zadnjič sem čital dopis v Enakopravnosti, v katerem neka rojakinja krtači njenega urednika radi vere in naprednega duha. On pravi, da duhovni nimajo z rožicami posute poti, pa kako dolge ure morajo prebiti v spovednicah, v katerih ni nobene ventilacije, kar povzroča neprijeten zrak. Kdo vraga pa koga sil, da gre v tiste zatuhle, neprežgane spovednice, od katerih nima nihče ničesar dobrega, razen duhovnikov, ki s pomočjo teh držijo ljudstvo v temi, da jih še nadalje podpira in jim nosi novce, četudi mnogokrat samo nima zadostne hrane.

V dotičnem dopisu se omenjena rojakinja spotika tudi ob Prosveto in njeno uredništvo. Najboljše bi bilo zanj, da nas svoobodnomislece pusti v miru, ker mi njo pustimo v miru. Tako naj drži roke proč tudi od naše SNPJ in Prosvete. Rajše naj gre v tiste zatuhle spovednice, katere ona omenja, pa naj se izpove česar se hoče, le da ji bo odleglo. Tudi fašističnega "fathra" Coughlina lahko hvali, zagovarja in zanj agitira, če hoče, ne da se bi zato spotikala ob koga drugega. Coughlin je fašist po svojem ustroju, po svojih smernicah in po svoji organizaciji, v kateri je on absolutni gazda. Demokracija je pri njem španaka vas. Vse njegovo delovanje je do plicice podobno delovanju Mussolinija in Hitlerja. To je pač lahko jasno vsakomur, ki se kolikaj zaveda in misli.

Kar se mene tiče, se z ljudmi katoliškega prepričanja prav dobro razumem. Ako pridemo skupaj na sejah, smo prijatelji in se ne pripravljamo, ker oni ne vsiljujejo svojega prepričanja drugim in jih ne napadajo radi njih prepričanja. Zadnjič sem čital poročilo u-

pravnikar Godine o njegovem potovanju v Colorado. Lepo je v Colorado, le da ne bi bilo tako daleč. Mi delavci smo tako rekoč priklenjeni vsak na svoje okrožje in le redkokdaj se nam nudi prilika, da bi šli na daljše potovanje. Potrebno je, da se pošilja jo govorniki tudi v oddaljene kraje, da se pojačajo naše postojanke in da se poživijo naše gibanje.

V Pittsburghu na slavlju sem se sestal tudi z Johnom Terčljem, Antonom Barilarjem in z mnogimi drugimi rojaki in rojakinjami. Z njimi sem se zabaval in veselil, najbolj pa sem se veselil z našo nadebudno mladino, ki se tako živo zanima za SNPJ, za njena društva, za njene federacije, za njeno atletiko in njeno napredno delo. Seveda nikdar ne pozabim, da ne bi ob takih prilikah opominjal naše mladence in mladenke, naj nadaljujejo svoje delo za napredek SNPJ. Vzpodbujam jih k delu kjerkoli se snidem. Povem jim, če treba, da mi se ne borimo proti nobenemu bogu, temveč proti vsaki temi, naj prihaja s katerekoli strani. Mi se borimo v glavnem za delavske interese. In vse, kar je proti našemu poštenemu gibanju, je proti nam. Mi se borimo za resnico in pravico in naše delo je pošteno. To delo se vrši pod okriljem naše velike podpornice organizacije Slovenske narodne podpornice jednote, ki je največja med nami na tem kontinentu. Naše geslo in delo v praksi je resnična ljubezen do bližnjega!

Anton Zidanšek, zastopnik Prosvete.

Pripis: — Pri mojem delu za dnevnik Prosveto me najbolj ovira moja starost. Pa ne toliko starost na duhu in volji, tudi ne na gornjem delu telesa, le nogo so mi zadnje čase začele nagajati, tako da moram večkrat moje potovanje odpoklicati. Omeniti moram tudi to, da sem pri naši mladini čedalje bolj popularen. Mladina me kar občuduje, namreč mojo visoko starost, ker sem še vedno tako svežega duha, tako korajžnega. Neka 17 letna mladenka mi je povedala, da vselej z veseljem prečita moje dopise. Pa sem se začudil, kako neki zna ona čitati slovenski! Well, zaupala mi je, da je sprva vsak moj dopis nji na glas prečitala njena mama, potem so jo pa moji dopisi tako pritegnili nase, da je kar sama začela prebirati moja poročila. In tako se je polagoma naučila slovenske besede, da jih sedaj že brez vsake težave prečita in uživa, brez vsake pomoči. To je tudi nekaj! Pokritizirala pa me je, da premalo, preporedkoma pišem. Takele izjave dajo človeku nove vzpodbude, novo veselje, da gre na delo za naš dnevnik in našo organizacijo. Druga stran pa je, da me je na 6. sept. neki brat Hrvat, zastopnik bivšega Radnika, precej nahnulil čes, da koliko mi jednota plača za moje dopise v Prosveti. Odgovoril sem mu, da šest dni na teden. Seveda ni pozabil napasti naših voditeljev, kar je pač pri takih bunarjih v navadi. Bog jim grehe odpusti! — A. Z.

Zmaga tekstilnih delavcev

Rochester, N. Y. — Tekstilni delavci, ki so zastavali proti Lee Textile Co. za priznanje unije in zvišanje mezd, so se po deset dni trajajoči stavki vrnili na delo, ko je družba pristala na vse zahteve in podpisala pogodbo z unijo.

Ruski aristokrati v Ameri

Med inozemskimi aristokrati, ki preplavljajo New York, jih je največ ruskega porekla. Ruski plemenašev deluje v New Yorku v različnih poklicih ter se s tem prebija skozi življenje.

Eno prvih mest v tej vrsti zavzema velika kneginja Marija Pavlovna, hči velikega kneza Pavla Aleksandroviča, vnukinja Nikolaja. Najela si je trisobno stanovanje. Večkrat daja v radiu o lepoticenju in finem vedenju. Vodi tudi lepotni salon, se bavi z umetno fotografijo ter objavi tu pa tam v ameriških magazinih kakšno kratko zgodbo. To udejstvo nje ji donaja toliko, da živi brez gmotnih skrbí. Kneginja Tatjana Obolenska stoji za danjim pultom svoje trgovine v Park Avenue, kjer prodaja ročna dela. Prej je imela v Park Avenue modni salon "Tao" za dame. Njen mož, knez Obolenski, je zborovodja in popularen pevec. Njun sin Aleksej je pred kratkim dobil službo v neki tekstilni tvornici v Orleansu.

Kneginja Tumanova, ki se v Ameriki imenuje kratko "Mrs. Tuman", predvsem posreduje francosčino na kolombijski univerzi. Knez damon Hristov je lastnik restavracije "Kakški ore" na 57. av. V njegovem baru igra klavir ruski general Dubjato.

Blizu Central parka sta odprla šola za jahanje kneza Sergej in Grigorij Gagarin, bivša garnizionska. Potomec Leva Tolstaja, grof Andrej Tolstoj, šofira avtomobil. Neki nečak ruskega skladatelja Tanejeva je bančni uradnik, prav tako služi v banki baron Ivan Puškin, pravnika Puškina.

Tako živi bivša ruska aristokracija v Ameriki in marsikdo je vesel, da je našel tam stoljubno zatočišče. Redki med ruski plemenišči so tako srečni, da so s svojimi klenj naslovi premamili srca ameriških milijonarjev in živijo od njih gotovine. Takšne izjeme knez Kaplanov, princ Mdivani in knez Sergej Obolenski. Samo njim ni treba skrbeti, kaj prinese jutrišnji dan.

Nevarne muhe

Znanost že dovolj dolgo trdi, da je muha izmed najbolj nevarnih živali. To staro izreko je pred kratkim dokazala z novimi poskusi, ki so jih napravili v nekem znanstvenem zavodu s 400 muhami. Te muhe so bili ujeli v bližini smetišča. Ugotovili so nato, da vsaka teh muh povprečno milijon bakterij s seboj. Posamezne muhe so spravili na želatino, ki ni imela prej v sebi absolutno nobene bakterije. Ze po nekoli urah so lahko razločno sledovali pot vsake muhe, kajti vzdolž teh so bile med tem nastale cele kolonije bakterij. Seveda se bakterije z muh še na vse druge načine razvijajo na človeških živilih, ki so v noma še ugodnejše redivo zanje nego želatini. Z jedjo pridejo v človeško telo in ni nič čudnega, če izkazuje tu pod nekimi pogoji nevarne bolezni. Ti poskusi so torej pokazali z jasnostjo, da je boj proti muhi res nad vse potreben.

Ruska letalska industrija

Francoski graditelj aeroplanov Louis Breguet se je nedavno vrnil s študijskega potovanja po Rusiji ter je izjavil sotrudnikom poslovalnice, da je izredno iznenaden zaradi tega, kar je videl v veliki medvedovi deželi.

Rusija zaposluje danes v letalski industriji 200 tisoč delavcev in njena produkcija v stroki je dvajsetkrat večja od proizvodnje v Franciji. Moskovski režim razpolaga s petimi velikimi tvornicami za letala. Kapaciteta tvornice znana, kakor se je Breguet osebno pričel, pet tisoč aeroplanov letno. Samo v enem izmed tvornic napravi vsak dan štiri velika letala za vojaško uporabo. Bojna letala ruskega izvora dosežejo v poletu 400 km brzine v uro. V tvornicah za letala v Nižnjem Novgorodu izdelajo vsak dan pet modernih lovskih letal.

Krvaveče jezero

Italijanski učenjaki si že dolgo bejijo glav z neobičajno igro prirode. Ob vzhodu Dolomtov pri Brenti leži 1162 m nad morsko gladino Toveljsko jezero (Lago di Tovel). Poleti dol povrsina vode, ki je drugače plavkasto zeleno, rdečkasto barvo in ljudje govorijo tedaj rdečo o "krvavem jezeru". Prirodoslovnici doslej niso posebno proučili tega fenomena.

Prof. Vittorio Largaioili, eden izmed vplivnih in slavnih italijanskih prirodoslovcov, je zdaj Toveljsko jezero, ki doseže 35 m globine, temeljito preiskal in prihaja do zaključka, da povzroča rdečkasto barvo v tem jezeru poleti milijardne kolonije majhnih rastlinskih organizmov, ki pripadajo protozojamski. Rdečkasta barva je najljepša v posebnih dneh, ko sonce močno pripeka. Lago di Tovel je tudi zelo bogato na ribah, kar ga deluje bolj privlačnega za tujce.

Padalo rešuje življenje

V Angliji je izšla statistika, ki pravi, da se na njenem ozemlju rešilo 145 oseb s padali. To je rezultat predpisa iz l. 1926, ki določa, da mora biti vsako letalo za primer nesreče opremljeno s rešilnimi padali za potnike. V Zdravstvenih državah je število rešenecv te vrste še večje, znaka namreč 843 oseb. Američani so celo ustanovili društvo rešenih po padalih. Ta klub šteje zdaj nad 800 članov.

Vesti s Primorskega

KLEMENT SERGI
USTRELJEN V RIMU!

Abesinski fantje iz Postojne
so tudi ustreljeni

3. sept. — Iz Rima je prišla vest, da je hrvaški vojak Klement Sergio z Brega pri Mariboru, bivši deserter iz italijanske armade v Abesiniji, katere vojske v letalu poslali v Abesinijo po vsem svetu poročali, da je sprejel bivši abesinski cesar Haile Selassija in mu pomagal pri begu. Sergio je bil ustreljen v Rimu dne 28. julija. Z njim vred so bili ustreljeni v hrbet trije mladi slovenski fantje iz Postojne in nekateri iz Reke. Vsi so bili ustreljeni na smrt kot "velezizdajniki".

ITALIA REDENTA" USTALAVILA NOVE TEČAJE ZA POITALIJANČEVANJE

Italijanski boj za našo zemljo in našega človeka

1. avgusta 1936. — "Italia Redenta" je prejela od naučnega sveta leta 1934 vso verzgo, ki so končali ljudsko šolo. Spadajo znani tečaj raznih znanstvenih in gospodarskih predmetov. Odkrito priznavajo, da imajo vse te velike organizacije, ki jim pripadajo italijanci, v Italiji redenta. Lansko leto je Italija redenta upeljala novo tečajev. To so deški tečaji, ki so namenjeni v poljedelstvu. V tečaj sprejmejo otroke, ki so bili tečaj splošne kulture. Do 10. leta starosti so bili otroke sprejeli v tečaj. V tečaj so bili sprejeti samo trije otroke, ki so bili v tečaj. V tečaj so bili sprejeti samo trije otroke, ki so bili v tečaj.

VELIK PADEC CEN DOMAČIM PRIDELKOM IN DVIG CEN UVOŽENEMU BLAGU

Ker so zaloge izčrpane, nekaterih predmetov ni več dobiti

Trst, avgusta 1936. — Po zaključku vojnih operacij v Abesiniji so v Italiji pričakovali ukinitve sankcij in z ukinitvijo teh sankcij vseh cen. Vendar so se v svojem pričakovanju prenašli, kajti četudi so sankcije že zdavnaj ukinjene, se niso razmere cen nič zboljšale, pač pa še posušile.

V teku afriške vojne, so se poig ostalih cen posebno dvignile tudi cene kmečkim pridelkom in proizvodom. Tako je stalo seno v letošnjem aprilu od 32 do 45 lir, krompir od 55 do 60 lir stot, pa tudi drugi naši kmečki pridelki so dobili vrednost v primeri z ostalim blagom. Danes pa so cene obupno padle, seno lahko postaja v Trstu po 8 lir, a krompir le še po 20 lir stot; ravno isti padec je opaziti pri ostalih pridelkih. Nasprotno pa so se vse kolonijalije — v kolikor jih je še dobiti — v obupno podražile. Zaloge kave so popolnoma izčrpane in je skoraj, kljub pretirano visokim cenam, dobiti ni več. V zadnjem času pa so se po Trstu širile vesti, da sta dve, s kavo natovarjeni ladji, ki sta pripluli v neko italijansko pristanišče iz Brazilije, morali odpluti spet natovorjeni. Italija bi morala namreč plačati v zlatu, a ker s tem ne razpolaga, je izključen vsakršni uvoz. Na podlagi teh dogodkov računajo tržaški trgovci s tem, da če v kratkem ne nastane spremembe, bodo ostale trgovine brez vseh onih predmetov, za katere je Italija navezana na uvoz. — Rižu, moki in z njo v zvezi vsem testeninarom so se v zadnjem času spet cene dvignile za 10 odstotkov. Kruh stane danes v Trstu od 1.50 do 2 lire kg, goveje meso se prodaja po 10 do 12 lir za kg, teletina baje celo po 20 lir. Tudi vsem tobačnim izdelkom so se cene v zadnjem času dvignile. Ljudstvo razburja dejstvo, da nekatere vrste manufakturnega blaga ni več dobiti, drugega gredo zaloge h kraju in in ko bodo te izčrpane, bodo trgovine ostale brez gotovih vrst blaga. V smislu zadnjega tozadevnega zakonskega dekreta pa bodo morali kmetovalci poleg žita in volne oddati državi tudi vso

Italijanski incident pri Postojni

1. avgusta 1936. — Na postojnsko - italijanski meji pri Planini in Postojni se je v enem mesecu pripetil več incidentov. Dne 21. avgusta italijanski granicari zadržali italijanske finančne uradnike, ki sta vpadla na našo mejo. Kot povsod ob meji, tu

letos pridelano konopljo. Oblasti so že izdale potrebne ukrepe za njeno rekvizijo. Dalje je običajno poskočila cena vsem kovinam in kovinastim izdelkom, od katerih pa nekatere vrste sploh dobiti ni. V krajih, ki ležijo v bližini jugoslovanske meje si ljudje pomagajo s tem, da nabavljajo železo, baker in med iz Jugoslavije in jih stane kljub temu, da plačajo visoko carino, prevoznino in druge stroške, še vedno dosti manj, kot doma. Torej, kljub ukinitvi sankcij, za katere se je Italija toliko potegovala in toliko upala v boljše konjunkturo, ni opaziti nikakega zboljšanja, pač pa zelo veliko nazadovanje. Naš kmet je s tem nesorazmerjem v cenah močno prizadet. Njegovi pridelki nimajo nobene vrednosti več, med tem ko mora vse, kar rabi za življenje zelo drago plačevati.

Vojaštvo odhaja iz obmejnih predelov, ali za počinjanje škodo ne daje odškodnino

Cerkno, avgusta 1936. — Iz cerkljanskih in idrijskih hribov ob meji, kjer je bilo čez letošnje poletje vesplošno vojaštvo na manevrih, to počasi odhaja. Naredili so po poljih, gozdovih in travnikih neprecenljivo škodo, da bi dali prizadetim kmetom kakšno odškodnino, na to še misliti ni.

Iz Afrike se naši fantje vračajo iznemogli in bolni

St. Peter na Krasu, avgusta 1936. — Zadnje čase se je spet vrnilo nekaj naših fantov, ki so bili poslani v Afriko. Toda le malo lokateri izmed njih se je vrnilo zdrav. Vsa je prinesel s seboj spomine iz divjih afriških bojev. Stiri in dvajsetletni Urbančič Franc iz Hrastja pri St. Petru je zgrbil sluh. Zalosten postaja, zvečer s fanti na vasi, a njihovih pogovorov ne sliši. Odšel je močan in zdrav, domov se je vrnil popolnoma izčrpan, najhuje pa je to, da najbrže nikoli več ne bo slišal.

Razveljavljeni delavski zakon

Lastnik pralnice v vrstah brezposelnih

New York. — (FP) — Federalno vrhovno sodišče je razveljavilo zakon minimalne meze, ki ga je sprejela legislatura države New York, v zadnjem juniju in sedaj je javno mnenje uničilo bižniško kariero Josepha Tipalda, lastnika pralnice, ki je tiral zadevo pred vrhovno sodišče.

Tipaldov slučaj sliči onemu bratov Schnechter, trgovcev s perutnino, ki so bili deležni zaslužne slave, ker so bili uspešni v svojem boju proti zakonu gospodarske obnove. Kmalu potem, ko je vrhovno sodišče ubilo ta zakon, je njihovo podjetje bankrotiralo. Tipaldo se sedaj nahaja v istem položaju. Njegovo podjetje, ki ga je vodil dvanaest let, je propadlo in sedaj mora iskati službo drugje.

Njegov odpor proti zakonu minimalne meze, ki je določal \$12.40 na teden za delavke v državi New York, so podprle New York State Hotel Assn. in druge organizacije delodajalcev. Te so potrošile \$65,000, da so ubile ta zakon.

"Po odloku sodišča je izgledalo, da bo moje podjetje napredovalo," je rekel Tipaldo časopisnim poročevalcem. "Računal sem lahko nižje cene kakor moji tekmeči, a to je trajalo le nekaj časa. Moji vozniki so izgubljali naročila, kajti odjemalci so jim povedali, da ne bi smeli tirati zadeve minimalne meze pred vrhovno sodišče. Potem je začela unija protestirati. Pošiljala je svoje člane, da so demonstrirali pred mojo pralnico. Parkrat sem pozval

policijo, da je razgnala demonstrante, toda s tem sem izval opozicijo pri vseh unijah. Ta boj mi je povzročil velike sitnosti in me končno pognal v bankrot. Sedaj sem ob vse, kajti ta boj me je uničil."

Tekstilna unija podprla špansko vlado

Pozvala je člane, naj prispevajo v sklad za obrambo republike

New York. — (FP) — Na konvenciji United Textile Workers of America je bil sprejet sklep, da se pozove vse člane, naj prispevajo v sklad za obrambo španske republike, katere obstoj ogrožajo fašistični rebeli. Posebni odbor, kateremu načeljuje David Dubinsky, predsednik International Ladies Garment Workers unije, je doslej zbral v te svrhe že \$78,000.

Dubinsky, ki je nastopil na konvenciji, je v svojem govoru priporočal, naj unije, ki so bile suspendirane iz Ameriške delavske federacije, vseeno pošljejo svoje delegate na konvencijo federacije, ki se bo pričela v novembru v Tampu, Fla. Eksekutiva ADF je suspendirala te unije na obtožbo revolte v vrstah organiziranega delavstva, ker so včlanjene v Odboru za industrijsko organizacijo, ki sedaj vodi organizatorično kampanjo

med jeklarskimi in železarskimi delavci. "Kakor žalostna je situacija v delavskem gibanju, mislim, da še ni prepozno za proteste proti suspendiranju," je rekel Dubinsky. "Uverjen sem, da bo organizirano delavstvo naredilo mir v svoji hiši."

Farmarji se ne izseljujejo, pravi vladni department

Washington, D. C. — Suša, pešeni viharji, kobilice in druge nadloge niso pregnale farmarjev iz držav, ki so bile najbolj prizadete, poroča federalni poljedelski department. Kljub nasprotnemu vtisu se število prebivalstva držav, ki so utrpeli največjo škodo, ni zmanjšalo od svetovne vojne sem, pravi department.

Igralka A. in zvezda B. se sprehajata po Hollywoodu. Zdajci se jima približa neki eleganten gospod in smeje se pozdravi igralko A.

"Kdo je ta mož?" jo vpraša zvezda.

"Eden od najzgodnejših mož, ki sem bila z njimi poročena."

"Kako se pa piše?"

"Trenutek," de igralka in premišljuje. "Moj Bog, ime sem pa popolnoma pozabila!"

Ali ste že naročili Prosveto ali Mla trajno vrednost, ki ga za mal denar dinaki list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini del, ki lahko podlaga svojem v domovino.

Protidelavska go-nja v Los Angelesu

Korporacije napovedale boj unijam

Los Angeles, Cal. — Protijunjski delodajalci so napovedali boj organiziranemu delavstvu v tem mestu. Stara Zveza tovarnarjev in trgovcev, ki je dolga leta vodila brezobzirno kampanjo proti delavcem, ki so šli v boj za izboljšanje svojega položaja, je bila oživljena. Pet notoričnih sovražnikov delavstva je bilo izbranih, da vodijo kampanjo. Ti so Samuel H. Haskins, predsednik Los Angeles Railway Co., L. P. St. Clair, predsednik Union Oil Co., Reese Taylor, predsednik Consolidated Steel Corp., William A. Simpson, direktor velike gradbene korporacije in Ralph J. Chandler, predsednik Los Angeles Steamship Co.

Zloglasni list "Times" je bil izbran za glasilo voditeljev protidelavske kampanje. Ta list stalno propagira uničenje vseh delavskih organizacij v Los Angelesu že od l. 1891.

Kljub vojni, ki jo vodijo delodajalci, izkazuje unije velik napredek v zadnjih letih. Los Angeles ni več gnezdo "openšarjev", zagovornikov nizkih mezd in dolgega delovnika. Sedaj je bila oživljena Zveza trgovcev in tovarnarjev, da uniči vse pridobitve, ki jih je izvozilo organizirano delavstvo.

Skrb pa taka ...

Ljubljancem uživajo na Gorenjskem razgled z neke skalnate čerli.

"V prepred boš padel!" opominjena žena moža. "Stopi dva koraka nazaj, ali mi pa daj vsaj torbo z jedačo."

Lucky za Vas

—Je Lahka Kaja!

ZA "STALNO" KAJENJE
Lahka Kaja

V onih težkih časih, ko se človek ne more odločiti za cigareto, mu Lahka Kaja pravi: "Lahka Kaja je tvoj prijatelj. Lahka Kaja je tvoj prijatelj. Lahka Kaja je tvoj prijatelj."

Če pogosto povpraševanje vodi k trajnemu kajenju —

Če prižigate cigareto s cigareto, delate pod pritiskom — pod naporom ... kako hote ceniti vas zaščito, ki jo nudi ta silno okusna lahka kaja! Kajti z vsakim osvetočim potegljajem se hote veselili pristne mehke občutke tohake iz srednjih listov ... prijazna, rahla kaja ... in idealna lahka kaja, ki je brez nekatereh razkih dražljivcev, odstranjenih s Lucky Strike izključnim "Toasting" procesom. Če delate hitro in hitro kadite, ne pozabite seči po Lucky!

★★ ZADNJA NOVICA! ★★
Dobil "Sweepstakes" 5 krat zapovrstjo!

Mr. Clay Morris, star 19 let, iz Dawson Springs, Kentucky, zna zares izbirati. On je dobil 5 tednov zapovrstjo v Lucky Strike "Sweepstakes" 5 krat skupaj. Mr. Morris nam piše, da ga skupa vsi njegovi prijatelji napotijo, da bi jim napisal vstopnico.

Ali ste se že pridružil? Ali ste dobili svojo Luckies — plenkato pločevino izključno 50 letnimi Lucky Strike?

Naravnost na "Your Hit Parade" ob sreči in srečih zvečer — studirajte melodije — potem poskusite Vale Lucky Strike "Sweepstakes" — in če se ne kadite Luckies, kupite danes svojih in jih tudi poskusite. Možje ste nekaj pogrešili. Cenili hote prednosti Luckies — Lahka Kaja bogatega, srečnega dela tobaka.

Luckies — lahka kaja

BOGATEGA, ZRELEGA DELA TOBAKA — "IT'S TOASTED"

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

"Baš zato jih imam rad. Sostav temelji na številkah. Kadar zadenes pravi sostav, ne moreš več zaigrati. Po tem se loči od slutnje. Človek nikdar ne ve, kdaj se bo dobra slutnja prevrgla v slabo."

"Jaz pa poznam mnogo sostavov, ki so se slabo obnesli, a nikoli ga še nisem videl, ki bi bil dober." Čok je pomolkel in globoko vzdihnil. "Čuj, Dimač! Ako so ti sostavi začeli rojiti po glavi, je najbolje, če se kar takoj nameriva na pot nazaj v snežene pustinje."

Tekom prihodnjih tednov sta prijatelja le tupatam igrala kaj malega. Dimač je večino mesta sedel sklonjen nad roletom pri "Lojem rogu." Čok pa je čedalje bolj razodeval voljo za novo potovanje.

Nekega dne mu je predlagal stapedo dvesto milj daleč po Yukonu navzdol. Takrat pa je Dimač krepko stopil na noge.

"Poslušaj me, Čok," je rekel, "jaz ne grem. Ta pot bo trajala deset dni in tekem tega časa bom že tako obdelal svoj sostav, da bo držal. Če sedaj si z njim upam igrati v dobit. Za kakega vraga me pravzaprav nameravaš vlačiti okoli po deželi?"

"Dimač, moja dolžnost je, paziti nate. V tvoji glavi ni zadnje čase, kakor bi bilo treba. Šel bi s teboj na pohod proti Jerihi ali pa na severni tečaj, da bi te le odstranil od tiste mize."

"Ze dobro, Čok! Toda zapomni si, da že dolge hlače nosim in da znam jesti meso. Vse, kar boš odstranjeval od tiste mize, bo zlato, ki ga bom dobil s svojim sostavom. Zdi se mi, da ga boš moral voziti s pasjo vprego."

Namesto da bi odgovoril, je Čok vzdihnil.

"In zapomni si: nočem, da igraš na svojo roko," je nadaljeval Dimač. Dobiček bova delila, za začetek pa potrebujem ves denar, kar ga imava. Sostav je še mlad in najbrž jo bom parkrat izgubil, preden bo stvar stala na trdnih nogah."

Dimač je dolge ure in dneve opazoval roletu. Končno je naznanil, da je pripravljen. Čok je bil slabe volje in je prerokoval nesrečo. Ko je spremljal prijatelja k "Lojem rogu", mu je bilo, kakor bi šel za pogrebom. Dimač si je kupil cel kup igralnih košči in sedel za mizo poleg upravitelja rolete. Kolo se je vrtilo, kroglja je krožila, čas je potekal, toda Dimač še vedno ni postavil niti ene koščice. Čok je postal nepotrpežljiv.

"Zaleti se vendar, tak se!" je silil. "Začni s pogrebom, da ga bo prej konec. Kaj pa je s teboj? Ali si dobil mrle noge?"

Dimač je odkimal in čakal. Deset ali petnajst iger je minilo, potem pa je nenadoma postavil deset dolarovskih košči na številko 26. Številka je dobila in upravitelj je porinil Dimaču tristočetdeset dolarjev. Zopet je minilo deset, dvajset, trideset iger, pa je Dimač položil deset dolarjev na 32. Znova je priigrall tristočetdeset dolarjev.

"Slutnja!" je razburjeno šepetal Čok prijatelju na uho. "Jahaj na njej! Jahaj!"

Preteklo je pol ure, ne da bi Dimač genil. Potem pa je položil deset dolarjev na 34 in dobil.

"Slutnja!" je šepetal Čok.

"Kaj še?" mu je odvrnil Dimač šepetaje. "Sostav je. Ali ni krasen?"

"Prazne manjle!" mu je Čok ugovarjal. "Slutnje prihajajo po čudnih potih. Ti morda misliš, da je sostav, pa ni. Sostav je v tej igri nemogoč. Kaj takega še nikoli na svetu bilo ni. Na slutnje igraš, na pristne slutnje."

M. Renard:

Fotografija

Charles Lebret je stanoval v malem stanovanju tam nekje v predmestju St. Nazairea, tam kjer stanujejo potapljači. On sam, mož nekih šestindvajsetih let, orjak po postavi, plavalas in po videzu miren in dobrodušen, mi je odprl. Peljal me je v jedilnico, ki s svojo opravo ni kazala niti najmanjšega sledu o kakem občutku za lepoto. Zamolkel kuhinjski vonj mi je zavel naproti, ostru, rumenkasta svetloba je obsevala ceno, oguljeno pohištvo po sobi — bil sem pač pri skromnih ljudeh.

Lebret mi je odmaknil stol, mi ponudil cigareto, sicer se mi je pa zdelo, da ne ve prav, kaj naj počne z menoj. Lotil sem se ga torej kar naravnost in mu pripovedoval, kako si močno želim natančneje spoznati čuda morskih globin, da bi mogel o tem poročati v mojem listu. Prav kmalu sem zaslužil, da ni bil niti od daleč podoben tistemu, kar si je moja domišljija predstavljala pod pojmom potapljača. Mirnodušno je delal na dnu morja, kakor koplje rudar rudo ali kakor vinogradnik mehanično trga grozd za grozdom. Postal je potapljač, ker je že njegov praded izvrševal ta po-

Dimač je zdaj spreminil igro. Stavil je bolj pogostoma, toda samo poedine koščice in izgubljal več ko dobival.

"Nehaj," mu je šepetal Čok. Izmenjaj koščice. Trikrat si zadel v črno in si vteknil ti-sočak. Naprej pa ne bo šlo tako gladko."

V tem trenutku je kroglja zakrožila in Dimač je položil deset košči na 26. Upravitelj mu je zopet izplačal tristočetdeset dolarjev.

"Ako si popolnoma ponorel in imaš nesmrtno slutnjo, tedaj stavi najvišjo vsoto, ki je dovoljena. Prihodnjič položi petindvajset dolarjev," mu je svetoval Čok.

Zopet je preteklo kake pol ure. Dimač je le tupatam stavil manjše vsote in večino izgubljal. Potem pa je naglo in odločno — kakor vedno pri velikih stavah — položil petindvajset košči na 00. Upravitelj mu je nato plačal osemstopenjadeset dolarjev.

"Zbudi me, Dimač, sanjam," je tožil Čok.

Dimač se je nasmehnil, odprl beležnico in se zamislil v svoje račune. Neprestano je jemal iz žepa to beležnico in pisal vanjo drobne številke.

Okoli mize se je med tem časom nabrala velika družba gledalcev, dočim so igralci sami poskušali staviti na iste številke kot Dimač. Ko je to videl, je igro spreminil. Desetkrat zaporedoma je položil po deset dolarjev na 18 in vsakokrat izgubil. Tudi najstanovitnejši so ga potem zapustili. Spremenil je številko in takoj dobil tristočetdeset dolarjev. In že so bili igralci zopet pri njem. Ker je pa pri naslednjih stavah izgubil, so ga znova zapustili.

"Nehaj, Dimač, nehaj," je svetoval Čok. "Če je niz slutenj še tako dolg, vendar kdaj preneha. In tvoj niz je že končan. Ne boš več zadel v črno."

"Še enkrat bom vrgeel nekaj cvenka, potem bova pa zamenjala koščico za zlato," je rekel.

Nekoliko minut je raztresal po mizi majhne stave, dobival majhne vsote, toda še več izgubljal. Potem pa je položil zopet petindvajset dolarjev na 00.

"Zdaj jo bom pa popihal," je dejal upravitelju, ko je dobil.

"Ni mi treba praviti, koliko si priigrall," mu je rekel Čok, ko sta korakala k tehtničarju. "Sem dobro pazil. Okoli šestinidesetsto si na dobrem. Ali sem pogodil?"

"Šestinidesetsto in šestdeset. Zdaj pa odnesi zlati prah domov. Tako avta se zmenila."

"Nikar ne teptaj svoje sreče," je prosil Čok naslednji večer, ko je videl, da se tovariš odpravlja proti "Lojem rogu". "Cel niz slutenj si preigrall sinoči, ampak rečem ti, da si ga tudi izgrall. Ako pojdeš nazaj, boš gotovo izgubil vse, kar si priigrall."

"Pravim ti, da ne igram na slutnje. Moja igra temelji na številkah. Je sostav, ki po njem izgubiti ne morem."

"Kakšen sostav, za zlodja vendar! Sostava sploh ni," je menil Čok. "Nekoč sem dobil kar sedemnajstkrat zaporedoma. Ali misliš, da je bil to morda kak sostav? Še malo ne. Sreča je bila, ki je včasih tudi norcem mila. Takrat sem dobil mrle noge in nisem imel toliko poguma, da bi jo odril na meh. Ako bi bil imel več poguma in ne bi bil stisnil repa med noge že po tretjem dobitku, bi bil tisti večer priigrall tridesettisoč dolarjev."

"Kljub temu, dragi moj Čok, je to, kar jaz igram, pristen sostav."

"Hm! To bi mi moral šele dokazati."

"Saj sem ti že! Nocoj ti dokazem znova."

(Dolje ortodoksno.)

kle in doslej pri tem poslu ni doživel še prav nič nenavadnega. Bil sem jezen, razočaran, ko sem videl, kako se mi sanje razblinjavajo v nič in pričel sem govoriti o brodolomih.

"Ah, gospod, tudi na to se človek polagoma privadi..." "In ko ste se prvič potopili v globino, kaj niste tedaj doživeli nič grozotnega, pretresljivega..."

"Tudi tedaj nič," se je smehljajal in se pri tem zadovoljno pretegnil.

Tudi v sobi nisem uzi nikjer nobenega znaka iz tistega sveta, po katerem sem tako hrepenel. Zaman so mi iskale oči fotografskih posnetkov, posušenih morskih rastlin, zbirk živali in rastlinstva z morskega dna — prav nič. Osladne pisane reprodukcije in prav tako ničvredne drobnarije so kazile sobo.

"Brata vam ne morem predstaviti, toda moja žena je doma," je prekinil Charles Lebret motne misli.

"Helena," je zaklical in vstopila je ljubka ženska, ki si je z veliko naglico odvezovala predpasnik. Bila je sloka, drobnih udov, kostanjavih las in v blede, silno privlačnem obrazu so ji gorele nezasišeno žareče oči. Te oči so kar napadale človeka

in s težavo sem vzdržal njen pogled. Neprisiljeno mi je mlada žena ponudila roko v pozdrav. Nato je sedla k mizi in položila nanjo obe lakti. — O tem, kar me je pripeljalo v hišo, sploh ni bilo več niti govora.

"Kaj niste rekli, da stanuje vaš brat pri vas?" sem se obrnil na Charlesa Lebreta, krčevito iskaje anov za pogovor.

"Seveda, pri nas stanuje, saj je še fant, daš je štiri leta starejši od mene; če se vam ljubi, in če kaj pridite k nam, ga boste pa spoznali."

Odvrnil sem mu, da mi bo prav ljubo in da še pridem — in to niso bile samo prazne besede, zakaj neglede na to, da sem upal, da bom potapljača vendar le kdaj pripravil do tega, da mi bo kaj več pripovedoval o svojih doživljajih, mi je bila dvojica res všeč. Videti je bilo, da je medsebojno nagnjenje enako; žena, sveža in naravna, je obsevala z menoj prav zaupno prijateljsko in tudi Charlesu Lebretu, ki je bil sicer bolj zaprt in redkobeseden, je očividno prijala moja navzočnost.

"Malo žalosten je, ker mu odhaja brat v Ameriko," je rekla Helena, kakor da hoče opravičiti moza, in ga ljubeče pogledila po laseh.

"Ah, pusti to," jo je Charles nejevoljno zavrnil. "Saj to ne zanima gospoda."

Toda Helena, ki tega medklica ni opazila, je dodala:

"Kar naenkrat ga je tako prišlo. Tam v Bahiji so mu ponudili slajšno službo v avtomobilski delavnici in zdaj ga ni več moči držati."

Pogovor je postal zaupnejši. Pojasnila sta mi razmere vseh družinskih članov in trudil sem se, da bi kazal za bližnji Mihaelov dohod kar največ zanimanja. S tem sem si pridobil Charlesovo srce. Lotili smo se kar se da prijateljsko in vsi smo se že veselili prihodnjega videnja.

In res — sestajali smo se skoro vsak dan. Charles je bil vrt tovariš, cel možak; žena ljubezniva, da si ji ni bilo moč upirati, pri tem pridna in skrbna...

Zdaj pa o Mihaelu Lebretu. — Tujec, kar sem bil, nisem težko spoznal prav kmalu, da je bil Mihaelov odhod prav za prav sam obupen beg pred lepo svinjino, proti Heleno, v katero je bil blazno zaljubljen. Mihael je bil Charlesu na videz podoben, ni pa imel tiste trdne mirnosti in resnobe, ki je odlikovala mlajšega brata.

S svojo prisotnostjo je motil lepo skladnost: razburjen, a splošno potezami na obrazu je tekal kot ujeta žival po sobah, gori in doli, gori in doli. Pogledaval je Heleno z očmi, ki so spominjale na preganjanca, na obsedenca. Bilo je čisto jasno: temu možu je bil čas odhoda prava, neoposna peklenska muka. In Helena? Kakor sestra je, prime ga za laket, nežno kot mati ga gladi po plavih gostih laseh — nevarno početje.

Nekega večera — pogovarjali smo se kot po navadi — sem prosil Charlesa, naj mi pokaže slike, ki ga predstavljajo v potapljaškem delovnem odelu. Helena je prinesla veliko, s fotografijami do vrha napolnjeno skrinjico in pričeli smo urejati slike. Našel sem to in ono, zanimivo in nezanimivo, in naenkrat sem dobil v roke srednje veliko, popolnoma zavito fotografijo, ki je kazala Heleno v kopalni obleki. Prišla je očividno ravno iz vode, kakaj mokra pletena obleka, ki se je tesno prijemala života, je izdajala čudovito pravilnost njenih udov.

"Pa je res imenitna!" sem zaklical, ne da bi bil zakril svoje občudovanje.

"Sam sem lani posnel to sliko pri kopanju," je mirno zamrmral Charles.

Toda Helena mi je vzela sliko iz rok.

"Tega pa ne, ljubi moj, ta nedostojna slika bo šla v koš."

"Ampak čemu vendar," se je uprl Charles, "kadar boš že stara, bomo imeli spomin na tvojo lepoto, sicer pa..."

Helena mu je precej razburjena odvrnila:

"Prav — če že po vsi sili hočeš — toda ni treba, da jo vsi drugi vidijo — sram me je."

In zapustila je sobo. Charles je vzel časopis v roke. Stojim ob oknu in gledam na cesto. V oknu vidim v odsevu vse, kar se godi za hrbtom: Mihael kakor nehoti pograbi Helenino sliko in jo s plašnim pogledom na Charlesa, ki sedi v kotu, in name, urno vtakne v žep.

Ta hip sem začutil, da se mora nekaj zgoditi, da se prepreči nezgoda, ki bi zdrobila tri človeška življenja. In tako sem sklenil, da sam igram usodo.

Drugo jutro sem kakor običajno spremljal Charlesa v delavnico v pristanišču. Duh mi je bil odsoten, naporno sem razmišljal in preudarjal, kako bi najlaže...

Pri skupnem kosilu sem videl spet Mihaela, ki je imel vsak dan manj miru in je postal vse bolj nemiren. Imel sem občutek, da ta človek nosi v sebi ogromno nepokojnost, ki ga gonijo iz sobe v sobo, od človeka do človeka, brez trenutka miru. Zdelo se mi je, da je izbruh neodvrljiv. Ladja v Bahijo je morala oditi čez deset dni. Deset strašnih, kakor z razstrelivom nabitih dni je bilo pred nami. Kako jim uiti? Odstraniti Heleno? Ali Mihaela? — Morda pod pretezo, da bi se šel poslovljat po okoliščah. Stopil sem

torej gori v Mihaelovo sobo. Potrkal sem. Nič odgovora. Previdno sem vstopil in slučajno mi je pogled obstal na Helenini sliki, ki je ležala na pisalni mizi. Pri tem človeku, ki ga ljubezenaka strast vsega razjeda, bi itak nič ne dosegel! Zalosten sem odšel po stopnicah.

Slučaj ali kakor naj že imenujemo to, mi je prišel na pomoč Mihaela, ki je pripravljala kosilo, mi je pripovedovala, da ji je zbolela mati in da namerava odpotovati k nji, če bi se ji poslabšalo. Sklenil sem, da odprem Heleni oči in da jo prepovorim, da ostane pri materi, dokler ne odide ladja.

"Veste kaj," sem ji smehljaje dejal, "vaša mati ne sme kar tako brž okrevati."

Prepadeno so me vprašale njene oči: zakaj pa?

Na kratko sem ji pojasnil svoj strah.

Privolila je, da se takoj odpre v Beauvais, da mož in Mihael sprva ne bosta vedela, kdaj se vrne in da bo na dan, ko bo parnik odplul, pisala, da mora zaradi materinega zdravja ostati še pri nji.

Nato je strmela čisto brez misli predse.

"Kdo bi si bil to mislil — ta dobri deček."

"Charlesa že potolažim," sem jo pomiril. "In končno je vendar bolje, da žaluje za Mihaelom v Bahiji, kakof pa za Mihaelom v St. Nazaireu, ki je zaljubljen v njegovo ženo — mar ne?"

Čuden sijaj ji je spreletel oči in prijateljsko sva si stisnila roke v slovo.

Načrt se mi je torej posrečil. Samo Helenina slika me je še vznemirjala. Kaj bi se zgodilo, če bi jo Charles našel pri bratu?

Zadnji večer pred Mihaelovim odhodom se je približal. Od Helenine je prišlo dogovorjeno pismo. Charles je bil razočaran, držal se je pa pogumno. Mihaelova plamteča, nemirna razburjenost se je umaknila brezupni utrujenosti. Skoro na glas sem se veselil nad svojim uspehom.

Nebesa naj mi oprostite, da sem si utvarjal, da bi s svojim majhnim, neznanim jazom mogel obrniti že zdavnaj pripravljeno in izpolnjeno usodo.

Spremljala sva Mihaela na ladjo. Ko je odprl listino — hotel je plačati nosača — je padla na tla Helenina slika, tista slika v kopalni obleki. Samo slučaj je hotel, da se ni sklonil Charles, temveč jaz ponjo.

Charles, ki se je trudil, da bratu kolikor možno olajša odhod, je živahno krillil z rokami, se smejal in mu prorokoval slajno bodočnost — obraz mu je bil pa ves spačen od presilne bolečine.

Ob treh je parnik "Bresil" odplul. Dokler smo še mogli videti njegove obrise, so mu naše rutice pošiljale zadnji pozdrav.

Skupaj sva kosila v najboljši restavraciji v St. Nazaireu, govorila le malo, misli so nama pa brezsilno tavale kdo ve kod. Nato sva se ločila. Brez smotra sem taval po ulicah —

Uro pozneje je silna eksplozija pretresla mestne ulice.

"Ah, vojaške vaje s strojnimi," sem si mislil, ne da bi bil globlje razmišljal.

Nenadoma se je začelo kričanje, klicanje, hrup na vseh koncih.

"Brestil! Parnik Brestil je zletel v zrak!"

Pograbil sem nekoga, ki je to kričal za roko: "V zrak zletel — kaj pomeni to, za božjo voljo!"

"Menda je razneslo kotel..." V nekaj trenutkih se je ladja potopila... več tudi sam ne vem... in tekel je naprej.

Prva misel mi je bila: Charles! Kaj je z njim?

Kot polblazen sem drvel s hrumečo množico v pristanišče. Tam so se drenjali drug ob drugem ljudje iz St. Nazairea in strmeli na morje. Nič več ni bilo videti veličastne ladje, ki je šele pred kratkim zapustila luko.

Šepet je spreletaval množico? "Vsi mrtvi... Moštvo, potniki..."

Tekel sem na Charlesovo stanovanje. Tam ga ni bilo. Odhite sem na svoj dom, tam govoril kakih dvajset mučnih minut s stricem in teto o vzrokih ne-

zgode — ko je končno prišel Charles, ves blede, ves zmuden.

"Greste z menoj, Aleksander? Moram doli po Mihaela v ladjo."

Tekla sva do morja in skočila v reševalni čoln.

"Če bi bila vsaj moja žena doma!" je ječal Charles.

Mene je pa grizla vest. Dvoje bitij je imel ta človek, katere je ljubil. Mihaela in ženo, katere zdaj, ko jo je potreboval, ni bilo pri njem — in to po moji krivdi.

Na kraju nesreče se je zbralo že več sto majhnih in velikih reševalnih čolnov. Parnik "Bresil" se je bil popolnoma potopil, ležal je pa, kakor so govorili čolnarji, na precej plitvem kraju, tako da ne bo pretežko v kratkem najti vseh trupel.

"Spustim se doli, po Mihaela," je rekel Charles in si nadel potapljaško obleko, "nočem ga videti takega, kakor sem že videl tisoče utopljencev, naplavljenega, vsega napihnjene, strašno izkažene."

Nato je prijel v roke potapljaško čelado in preizkusil zvočno žico in zračno cev.

"Nazadnje, kadar se bom vračal, morate počasneje vleči, zaradi dvojne teže." Nato se je spustil v globino.

Medtem se je zvečerilo. Zameriti so strahotno razsvetljevali prizorišče groznega dogodka. Moje misli so sledile Charlesu. Videl sem ga, kako odpira vrata za vrati in čutil obnem z njim strah, da Mihaela ne najde. Nato mi je razburjena domišljija pričarala Mihaela, se-

dečega za mizo s Helenino v roki. "Kaj bi zdaj ta nezgoda," mi je spreletelo "smrt vse izbriše... in bi bilo bolje, da Charles nikdar n'izvedel za Mihaelovo strast. Zaradi Helene, majo živi vselej prednost mrtvimi?"

Ladijski častnik, ki je Charlesom po telefonu v je poročal, da gre vse "Zdaj je našel truplo. S težavo prodira. Do krova rinil pred seboj..."

In spet nekaj minut groze.

"Halo, Lebret, ste že v vru — moremo že pričeti — Da, počasi, seveda, živjo —"

In ljudje so vlekli za katere je kapalo in privle utopljence iz vode, dvoje kakor v eno med seboj, tenih človeških bitij: mi — Mihaela, žensko —

Tako ju je našel Charles Zaman so čakali mornar Charlesa Lebreta. Rajši se vrne v življenje, je od dnu morja.

WEEKS DEPT. OFFICE

Vodno nizke cene za X-RAY

Ure: 8:30 do 8:30 zveče

Phone: Harrison 0751

324 S. STATE ST.

BOŽIČNI IZLETI V JUGOSLAVIJO

PARNIKI IZ NEW YORKA:

EUROPA	5. decembra
NEW YORK	10. decembra
HAMBURG	15. decembra
BREMEN	16. decembra

Brzi vlak ob BREMEN in EUROPA v Bremen haven zajamči udobno potovanje do Ljubljane. Izbrane železniške zveze od Cherbourga do Hamburga.

Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali

130 WEST RANDOLPH ST., CHICAGO, ILL.

HAMBURG - AMERICAN LINE NORTH GERMAN LLOYD

JUGOSLAVIJA

preko

JUŽNE PROGE

NAJHITREJŠA DIREKTA LINIJA VULCANIA SATURNI

26. septembra — 15. oktobra — 31. oktobra — 21. novembra

SLIKOVITA PROGA PREKO GENOE

15 ur udobne železniške vožnje do vaše domovine

REX (najhitrejši parnik C. SAVOIA) (Edini girostabilizirani parnik na morju)

3. okt. — 10. okt. — 24. okt. — 7. nov. — 14. nov.

Na vseh parnikih dobite najboljšo hrano, udobno poslužbo in glasovne akomodacije, valed česar je Italian Line postala glavna za informacije in rezervacije obrnite se na kateregakoli pooblaščenega agenta ali na 333 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

ITALIAN LINE

TISKARNA S.N.P.

APREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerne, unizsko delo prve

Pišite po informacije na naslov: